

капіталом необхідно забезпечити постійний моніторинг ризиків, контроль за рівнем корпоративного управління та фінансовою прозорістю банків. На етапі реорганізації чи припинення діяльності іноземного банку забезпечити створення прозорих процедур для реорганізації банків згідно з міжнародними стандартами, забезпечити виконання зобов'язань банків щодо вкладників, створити умови для недопущення різких та істотних відтоків іноземного капіталу.

Для підвищення інвестиційного потенціалу вітчизняної банківської системи та її стимуляційної ролі в соціально-економічному розвитку країни потрібен системний підхід до регулювання доступу іноземного капіталу в банківський сектор України. Він має базуватись передусім на заходах підтримки конкурентоспроможності банків з національним капіталом, використанні позитивних структурних і технологічних переваг банків з іноземним капіталом, інтенсифікації використання сучасних банківських технологій та банківського менеджменту, оптимізації інституційної структури вітчизняної банківської системи та наближення її до стандартів країн з розвинутою економікою.

Збільшення частки іноземного капіталу призводить до сприяння зростанню капіталізації банківської системи, нарощенню темпів кредитування, підвищенню рівня конкуренції та підвищує ризик залежного розвитку банківської системи та зниження рівня фінансової безпеки країни. Стратегічним напрямом розвитку національної банківської системи України під впливом іноземного капіталу має стати її спрямованість у світову банківську співдружність на основі глобалізації фінансових ринків.

Про важливість питання присутності банків з іноземним капіталом свідчить той факт, що в Європейському Союзі активно обговорюються питання щодо запровадження єдиних європейських ліцензій на банківську та страхову діяльність, а згодом і загальних ліцензій, які дадуть банкам змогу працювати в різних країнах, відкривати філії, надавати міжнародні банківські послуги за єдиним стандартом. Тому в Українсько-європейському консультативному центрі з питань законодавства (UEPLAC) розроблено матрицю показників ефективності адаптації українського законодавства до стандартів Європейського Союзу.

Висновки. Отже, збільшення іноземного капіталу в банках України загальною позитивно впливає на розвиток банківської системи, сприяє покращенню фінансового та організаційного менеджменту банку, веде до розширення асортименту банківських послуг та підвищення їх якості, впровадження міжнародного досвіду ведення банківської справи, використання новітніх банківських технологій, покращення якості обслуговування клієнтів, збільшення обсягу фінансових ресурсів, розвитку фондового ринку, підвищення міжнародного фінансового рейтингу, прискорення процесів інтеграції у світову економіку.

Однак присутність іноземних банків у банківській системі України все ж передбачає певний рівень залежності від інших країн, материнських компаній іноземних банків, що створює додаткові загрози для стабільного та безризикового розвитку вітчизняної банківської системи. До негативних моментів, спричинених вливанням іноземного капіталу, відносять такі як: втрата суверенітету в галузі грошово-кредитної політики, ускладнення банківського нагляду, ймовірність збільшення спекулятивних операцій, можливість захоплення іноземними банками банківського ринку України, посилення іноземного контролю та

нерівноправної конкуренції між національними та іноземними банками, підвищення ймовірності відпливу українського капіталу до зарубіжних країн.

Виходячи з цього, позитивні моменти присутності іноземного капіталу необхідно підтримувати на відповідному рівні та розширити їх спектр впливу на функціонування банків в Україні.

Література

1. Івасів І. Вплив іноземних банків на банківську систему України / І. Івасів, Р. Корнилюк // Вісник Національного банку України : журнал. – 2011. – № 10. – С. 84-91.
2. Козьменко О.В. Експансія іноземного капіталу в банківську систему України: загрози і можливості / О.В. Козьменко, Т.А. Васильєва // Вісник університету банківської справи національного банку України. – 2010. – № 2 (8). – С. 98-102.
3. Костоґриз В.Г. Іноземний капітал в банківській системі України: сучасна проблематика / В.Г. Костоґриз, Ю.В. Беззубенко // Молодь в науці. Фінансовий простір. – 2012. – № 2 (6). – С. 85-92.
4. Огерчук М.О. Вплив іноземного капіталу на процеси трансформації банківської системи України / О.М. Огерчук // Вісник Університету банківської справи Національного банку України. – 2012. – № 2 (14). – С. 180-183.
5. Халло В.Ф. Вплив іноземного капіталу на розвиток банківської конкуренції та його наслідки / В.Ф. Халло // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. – Сер.: Економічна. – 2009. – № 2. – С. 1-10.
6. Офіційний сайт Національного банку України. [Електронний ресурс]. – Доступний з <http://www.bank.gov.ua>.

Руцишин Н.М., Илив И.В. Влияние иностранного капитала на развитие банковской системы Украины

Раскрыта сущность и значение иностранного капитала в деятельности банков Украины. Выделены положительные и отрицательные последствия иностранного влияния капитала на развитие банковской системы Украины. Изложены превентивные меры негативного влияния иностранного капитала на деятельность банков Украины и повышение их конкурентных преимуществ.

Ключевые слова: иностранный капитал банка, финансовые ресурсы банка, финансовая устойчивость, стабильность банковской системы.

Rushchyshyn N.M., Iliy I.V. Foreign capital influence on banking system development in Ukraine

The essence and importance of foreign capital in the activity of banks in Ukraine are considered. Positive and negative consequences of foreign capital influence on the development of banking system of Ukraine are highlighted. The preventive measures on negative influence of foreign capital on activity of banks of Ukraine are outlined and increase them concurrently advantages.

Keywords: foreign capital of bank, financial resources of bank, financial stability, banking system stability.

УДК 330.341.1

Ст. викл. В.Ю. Смочко –

Ужгородський торговельно-економічний інститут КНТЕУ

ІННОВАЦІЙНИЙ РОЗВИТОК НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ ТА СТРАТЕГІЧНІ НАПРЯМИ ЙОГО АКТИВІЗАЦІЇ

Окреслено стратегічні напрями активізації національної економіки з огляду на негативні наслідки світової фінансової кризи та пріоритетне завдання загальної модернізації та реформування. Запропоновано механізми вдосконалення та підвищення ефективності людського капіталу як головної якісної конкурентної переваги країни.

Ключові слова: національна економіка, інноваційний розвиток, людський потенціал, кадровий потенціал, державна політика.

Постановка проблеми. Створення інноваційної економіки й забезпечення на цій основі конкурентоспроможності України та високої якості життя всіх верств населення становить головне стратегічне завдання держави в умовах загальної рецесії економік Європи та світу і потребує адекватного забезпечення реалізації інноваційного шляху українських реформ.

Лише спираючись на інноваційну діяльність, можливо активізувати наявні та сформувати нові конкурентні переваги суб'єктів господарювання та національної економіки загалом. Саме механізм інновації сприятиме повній реалізації і достовірній оцінці ефективності людського потенціалу країни. Тому так важливо спрямувати державну політику на розробку стратегічних заходів формування, накопичення і розвитку людського потенціалу в ракурсі його інтелектуалізації та вдосконалення методів ефективного управління ним.

Аналіз попередніх досліджень. Стратегію інноваційного розвитку України плідно розробляє колектив провідних українських вчених. Вийшли статті А.С. Гальчинського, В.М. Гейця, А.К. Кінаха, В.П. Семиноженка "Інноваційна стратегія українських реформ"; А.С. Гальчинського, В.М. Гейця, В.П. Семиноженка "Україна і наука та інноваційний розвиток"; колективна монографія А.С. Гальчинського, С.В. Львовича, В.П. Семиноженка "Економіка знань: виклики глобалізації та Україна". Крім статей українських учених, наведемо статті російських (Владислава Іноземцеві, Олександра Нескласи) та американських (Мануеля Кастельса, Майкла Манна, Еммануїла Валлерстайна, Георгія Дерлуг'яна) фахівців.

Хоча в працях зарубіжних і вітчизняних економістів проблеми інноваційного розвитку отримали глибоке дослідження, як у глобальному плані, так і регіональному, стратегія інноваційного розвитку України залишається важливим напрямом наукового пошуку дослідників. Саме це й визначило такий вибір автором теми даного дослідження.

Мета дослідження. Визначення та обґрунтування основних напрямів економічного пожвавлення національної економіки та доцільних щодо їх активізації та інноваційного спрямування заходів.

Виклад основного матеріалу. Наростання ризиків, пов'язаних із кризовими процесами у світовій економіці у 2008 р., продемонструвало нестійкий короткостроковий характер конкурентних переваг української економіки. В Україні чітко сформувався комплекс викликів, пов'язаних з:

- глибокою депресією основних секторів економіки, спричиненою насамперед різким звуженням зовнішніх ринків збуту;
- втратою стабільності банківської системи через наростання ризиків ліквідності за умов відсутності дієвої політики підтримання останньої;
- нестабільністю курсу гривні через дисбаланс попиту та пропозиції на валютному ринку та високий рівень девальваційних очікувань економічних суб'єктів;
- утрудненням фінансування бюджетних видатків через значно більше за прогнозоване зниження макроекономічних показників;
- перманентною втратою дієвості політики держави через глибоку політичну кризу та розбалансування діяльності гілок законодавчої, виконавчої та монетарної (Національний банк) влади;

- помітною делегітимізацією політики держави через невинне погіршення якості життя та зростання на цьому підґрунті соціальної напруженості.

При цьому, зважаючи на ймовірність збереження хронічних несприятливих тенденцій розвитку світової економіки найближчими роками, створюються підстави для реальних ризиків затягування української економіки у тривалу економічну рецесію.

По-перше, негативні процеси, що розгортаються у фінансовій сфері України, тісно взаємопов'язані й підсилюють один одного: ужорсточення політики доходів та монетарної політики – уповільнення динаміки кредитів – зниження споживчого й інвестиційного попиту – уповільнення економічного зростання – уповільнення динаміки доходів – зростання неплатежів по кредитах. Розгортання цього "ланцюга" загрожує лавиноподібним наростанням незбалансованості валютно-фінансової системи української економіки.

По-друге, післякризова ситуація характеризуватиметься істотним погіршенням зовнішніх умов функціонування української економіки унаслідок різкого підвищення цін на газ, падіння кредитних рейтингів України і перенасиченості ринків збуту традиційних товарів українського експорту. Ймовірним є період помітного уповільнення темпів економічного зростання, що вестиме як до зниження динаміки доходів, так і до чергового підвищення ризиків для вітчизняної банківської системи через послаблення платоспроможності боржників. Простого відновлення економічної активності за рахунок вищої цінової конкурентоспроможності внаслідок девальвації гривні може виявитися недостатньо для пожвавлення економіки. Для подолання кризи потрібні масштабні інвестиції в модернізацію української економіки, зростання продуктивності праці, підвищення конкурентоспроможності українських виробників, а також істотне посилення ролі внутрішнього ринку у споживанні товарів українського виробництва.

По-третє, послаблюється спроможність органів державного управління контролювати ситуацію через перманентне політичне протистояння гілок влади, поширення впливу об'єктивних тенденцій глобального масштабу, невідконтрольних національній владі, дію міжнародних антикризових регуляцій обов'язкового чи рекомендаційного характеру (для України, зокрема, такі регуляції набули вигляду умов отримання кредитної лінії МВФ). Усі зазначені чинники спрямовані на дотримання насамперед стабілізаційних орієнтирів антикризової політики.

Подолання окреслених суперечностей та відновлення позитивної економічної динаміки як належного підґрунтя відновлення та збереження соціального вектора соціально-економічного розвитку потребують радикального оновлення моделі економічного розвитку України на сучасних конкурентних засадах. Виклики, які формуються у процесі розвитку як світової економіки, так і внутрішніх особливостей економіки України, зумовлюють необхідність вдосконалення механізмів забезпечення конкурентоспроможності економіки країни. З огляду на структурне підґрунтя кризових явищ в Україні, на жаль, немає підстав розраховувати на здійснення "автономного" оздоровлення економіки, притаманного традиційним механізмам циклічності ринкової економіки. Значна глибина та багато-вимірність кризових проявів в Україні доводять неможли-

вість досягнення більш-менш тривалого ефекту лише за рахунок заходів стабілізації, які здійснюються у вузьких монетарній, валютно-курсовій чи фінансовій сферах. Без відновлення позитивної динаміки економічної активності заходи макрофінансової стабілізації спроможні втягнути економіку у колапсичне самовідтворення економічного спаду.

Отже, антикризові дії мають водночас формувати необхідні структурні зрушення, які створюватимуть адаптаційне середовище та дадуть змогу вже в короткостроковому періоді закласти підвалини економічного зростання на основі національних конкурентних переваг. Антикризова політика має будуватися з за принципом: не "стабілізація, потім – зростання", а "стабілізація – через зростання" [1].

Серед невідкладних заходів мають бути визначені кроки, спрямовані на створення підґрунтя економічного пожвавлення за основними напрямками:

- збільшення внутрішнього попиту: уникнення зменшення видаткової частини Державного бюджету, вжиття заходів щодо розбудови внутрішнього ринку, активізація заходів щодо регулювання та обмеження небажаного імпорту, заохочення припливу в Україну прямих іноземних інвестицій;
- пошук шляхів інвестиційного забезпечення інноваційної діяльності. Оскільки від ефективності такого забезпечення залежить, чи зможе вітчизняна економіка вийти на новий рівень розвитку після завершення низхідної фази глобального економічного циклу і започаткування його висхідної фази, чи продовжуватиме розвиватися за дії інфляційних і девальваційних чинників. Адже за сучасних умов уникнення технологічної конкуренції об'єктивно означає для країни перспективу посісти місце аутсайдера у глобальній економіці;
- розвиток фінансових інституцій підтримки промислового та інноваційного розвитку економіки, концентрація фінансових ресурсів на цілях структурного оновлення національної економіки шляхом як заохочення інвестиційної діяльності суб'єктів господарювання й інвестиційного кредитування комерційними банками, так і прямого державного інвестування;
- послідовне підвищення технологічного рівня виробничих потужностей пріоритетних галузей, критичних для національної безпеки, становлення ефективної національної інноваційної системи, що передбачає механізми взаємодії держави, бізнесу, науки й сектору освіти, їх вбудовування в глобальну інноваційну систему;
- активізація експортної діяльності: реалізація позитивного потенціалу девальвації гривні за рахунок зрушень у структурі експорту з України через використання фінансових, правових, інформаційних, дипломатичних важелів, реалізація можливостей, які надає членство у СОТ [2].

Відтак є підстави очікувати, що реалізація зазначених стратегічних напрямів закладе підґрунтя для формування в Україні новітньої моделі економічного розвитку, заснованої на сучасних конкурентних перевагах інноваційного характеру; забезпечення адекватного соціального ефекту економічного розвитку на основі досягнення належної продуктивності людського капіталу; поєднання зростаючої відкритості економіки з її подальшою інтеграцією до міжнародного поділу праці на засадах, які відповідають потенціалу економіки та суспільства [3].

Пропозиції та зауваження щодо підвищення рівня національної конкурентоспроможності переважно стосуються проблеми вдосконалення механізмів здійснення інноваційної діяльності. Пропонується представити чітку класифіка-

цію технологічних устроїв, визначити місце України відповідно до цієї класифікації та пріоритети інноваційного розвитку у прив'язці до галузей економіки, вибудувати концепцію переведення економіки України на інноваційну модель розвитку на основі збереження державної системи науково-технічної інформації та запровадження механізмів організації інноваційної діяльності на регіональному рівні тощо.

У представлених пропозиціях акцентується необхідність вибору моделі інноваційного розвитку України на основі постійного реінвестування і пошуку ("корейська модель"), враховуючи, що в Україні достатньо умов для орієнтації на модель конкурентоспроможних технологій. Сприяти інноваційному розвитку та його прискоренню повинні механізми мотивації і стимулювання інноваційної діяльності.

Розуміємо інноваційність національної економіки як її здатність до самооновлення, адаптації до змін і генерування науково-технічного прогресу. Світовий досвід показує, що стійкий розвиток виробництва і підтримка його конкурентоспроможності в довгостроковій перспективі залежить не стільки від ресурсних можливостей, скільки від інновацій. Це підтверджує сумний досвід нашої країни, яка знаходиться в групі країн, не залучених у технологічний обмін, володіючи при цьому багатющими запасами природних ресурсів.

Під час формування моделі національної інноваційної системи іманентно виникають проблеми концептуальних основ інноваційної стратегії регіонів. Серед завдань регіону, які визначають особливості стратегічного управління інноваціями, можна виділити розширене відтворення регіональних інтелектуальних ресурсів, розвиток регіональної інноваційної інфраструктури і створення сприятливих умов інноваційної діяльності. Передусім, ця дія виявляється через кадрову складову і систему освіти. Розвинений вишівський і науковий сектор регіону є найважливішою інтелектуальною передумовою для підвищення рівня інноваційного потенціалу [4].

Незважаючи на окремі позитивні зрушення в галузі матеріальної і моральної підтримки творчої праці учених і розробників науково-технічної продукції, потрібні додаткові заходи з підвищення ефективності мотиваційного механізму, посилення ролі творчої праці в стимулюванні високотехнологічних, конкурентоспроможних досліджень і розробок і інноваційної активності як у галузі зміни системи оплати праці і перегляді системи винагороди всіх учасників інноваційного процесу за досягнення в пріоритетних напрямках розвитку науки і технологій, так і в забезпеченні інноваційної орієнтації бюджетно-податкової, грошово-кредитної, митної, цінової політики, створенні ефективної системи преференцій для інноваційної діяльності.

Найважливішими завданнями державної політики з метою збереження і розвитку кадрового потенціалу науково-інноваційного комплексу країни є: підвищення рівня оплати наукової праці; економічна і соціальна захищеність учених і розробників, зростання престижу наукової діяльності; омолодження кадрового складу науки, створення додаткових умов для залучення і закріплення талановитої молоді у сфері науки і технологій; скорочення інтелектуальної еміграції і створення умов для повернення в Україну вчених і фахівців, котрі

працюють за кордоном. Для підвищення ефективності кадрової політики необхідні конкурентні дії щодо стимулювання наукової діяльності і планування підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації з урахуванням державних потреб розвитку науки і галузей економіки [5].

Необхідно також здійснити такі невідкладні заходи:

- розроблення методології прогностичних характеристик перспективної потреби в наукових кадрах і спеціалістах, зайнятих у реалізації пріоритетних напрямів створення і розвитку нових і високих технологій в Україні;
- прискорене створення державних міжгалузевих науково-дослідних і навчально-методичних центрів із пріоритетних напрямів науки і технологій;
- вдосконалення системи підготовки, перепідготовки і підвищення кваліфікації наукових кадрів і фахівців у галузі інноваційної діяльності шляхом створення спеціалізованих освітніх центрів і кафедр комерціалізації результатів інтелектуальної діяльності у сфері науки і виробництва;
- створення умов для реалізації інтелектуального потенціалу молодих учених, передусім завдяки вдосконаленню системи винагороди за творчу працю і її реальні результати, впровадженню наукових розробок у виробництво;
- забезпечення максимально сприятливих умов для підготовки наукових кадрів вищої кваліфікації і розвитку наукових шкіл, наукових шкіл, науково-виробничих центрів і інших організаційних форм з перспективною тематикою науково-дослідних, дослідно-конструкторських і дослідно-технологічних робіт.

Для кадрового забезпечення інноваційної діяльності доцільно сформулювати:

- систему вищої освіти – підготовка фахівців з вищою освітою за новими спеціальностями в галузі інноваційного менеджменту;
- систему післядипломної освіти – перепідготовка і підвищення кваліфікації керівних кадрів і фахівців у сфері державного управління, перепідготовка і підвищення кваліфікації фахівців з пріоритетних напрямів науково-технічної та інноваційної діяльності;
- систему після вищої освіти – підготовка кадрів вищої кваліфікації з урахуванням потреби розвитку науки і галузей економіки;
- систему короткострокових курсів, семінарів і конференцій з підвищення кваліфікації фахівців у галузі інноваційної діяльності.

Розроблення та реалізація цих заходів сприятиме зростанню конкурентоспроможності реального сектору економіки, що дасть змогу підвищити рівень та якість життя населення. Досягти цього у сфері реальної економіки можливо, залучаючи фактор гуманітарного розвитку суспільства, який детермінується станом культури загалом, і передусім її інноваційною складовою.

За участю інноваційної культури можна реально добитися у сфері конкурентної економіки прискорення і підвищення ефективності впровадження нових технологій і винаходів, у сфері управління – реальної протидії бюрократичним тенденціям, у сфері освіти – сприяння розкриттю інноваційного потенціалу особи і його реалізації, у сфері культури – оптимізації співвідношення між традиціями й оновленням, різними типами і видами культур.

Висновки. Радикальне оновлення моделі економічного розвитку національної економіки можливе лише на основі сучасних інноваційних стратегій. Сприяти цьому повинні механізми модернізації забезпечення інноваційної діяльності нематеріальними ресурсами, що включають систему освіти, профе-

сійної підготовки, посилення мотиваційних чинників щодо людського капіталу, що включатимуть заходи з комерціалізації та матеріального забезпечення інноваційної діяльності.

Література

1. Семиноженко В.П. Структурна революція в економіці як категоричний імператив сучасної політики України / В.П. Семиноженко // Інновації: проблеми науки і практики : монографія. – Харків : Вид. дім "ІНЖЕК", 2006. – 336 с.
2. Сокур М.І. Стратегія інноваційного розвитку / М.І. Сокур, І.М. Авраменко, М.В. Руденко, О.І. Авраменко // Вісник КДПУ ім. М.В. Остроградського. – 2007. – Вип. 2 (43). – С. 94-97.
3. Димитров В.Ю. Сучасні інноваційні моделі управління та японська модель як їх архетип / В.Ю. Димитров. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://archive.nbuv.gov.ua/portal/Soc_Gum/Gileya/2013_68/Gileya68/SL30_doc.pdf.
4. Луцків І. Економічна суть інноваційної діяльності / І. Луцків // Галицький економічний вісник : зб. наук. праць. – 2010. – № 2(27). – С. 89-95.
5. Семикіна М.В. Стратегічне планування розвитку кадрового потенціалу України / М.В. Семикіна. [Електронний ресурс]. – Доступний з http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/Dtr_ep/2010_1/files/EC110_39.pdf.

Смочко В.Ю. Инновационное развитие национальной экономики и стратегические направления его активизации

Очерчены стратегические направления активизации национальной экономики, учитывая негативные последствия мирового финансового кризиса и приоритетную задачу общей модернизации и реформирования. Предложены механизмы усовершенствования и повышения эффективности человеческого капитала как главного качественного конкурентного преимущества страны.

Ключевые слова: национальная экономика, инновационное развитие, человеческий потенциал, кадровый потенциал, государственная политика.

Smochko V.Yu. Innovative development of national economy and strategic directions of his activation

In the article strategic directions to activation of national economy are outlined, taking into account the negative consequences of world financial crisis and foreground task to general modernization and reformation. The mechanisms of improvement and increase of efficiency of human capital as a main quality competitive advantage of country are proposed.

Keywords: national economy, innovative development, human potential, skilled potential, public policy.

УДК 338.24:504.06 Асист. А.М. Сторожук – Львівський НУ ім. Івана Франка

ОЦІНКА МЕТОДІВ ОРГАНІЗАЦІЙНО-ІНСТИТУЦІЙНОГО УПРАВЛІННЯ СТАЛИМ РОЗВИТКОМ НАЦІОНАЛЬНОЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

Розглянуто методи державного організаційно-інституційного управління сталим розвитком національної економіки. Зокрема досліджено динаміку та особливості фінансування органів державної влади, залучених в управління сталим розвитком економіки. Приділено увагу методу державного цільового програмування. Досліджено особливості фінансування програм, які сприяють формуванню моделі сталого розвитку національної економіки. Виявлено особливості та недоліки методів державного управління сталим розвитком.

Ключові слова: сталий розвиток, управління, державні цільові програми.

Вступ. Система організаційно-інституційного забезпечення управління сталим розвитком (СР) національної економіки представлена сукупністю базових